

Onbekend is onbemand. Het omgekeerde is ook waar, onbemand is onbekend - in onderstaand geval toch.

Oostende telde een virtuoos op het kerkorgel. De virtuoos is er nog, het orgel ook maar de orgelist mag er niet aankomen want... onbemand.

"Oh Heer! Vergeef het hen niet, ze wéten wat ze doen!"

De zaak-Berden kreeg al aandacht in de media maar verdient er nog meer. De wijze waarop deze meester-organist gedurende 53 jaar werd opgelicht door een kerkfabriek, kan de vragen omtrent de noodzaak aan een gewetensonderzoek naar deze instanties enkel kracht bijzetten.

Ook het ontslag van **Joseph Berden** valt in al te bizarre omstandigheden te situeren of... waar extreem-rechts wél de touwtjes in handen houdt in dit land. De zaak-Berden.

Joseph Berden, het al dan niet begrepen genie, blikte terug op een carrière waarin hij gedurende 53 jaar z'n talent kon laten openbloeien als orgelist-titularis in de St. Jozefskerk te Oostende. En van dat openbloeien was wat aan. Berden kende -wie zal zich erover verwonderen? vooral sant in het buitenland; wat uiteraard niet wegnam dat pastoor **Michiels** in z'n wekelijks elfurenmis op zondag vaak méér muzikliefhebbers, genietend van Berdens werk, de mis voorlas dan doorsnee-kerkgangers.

Een traditie was gegroeid en voor velen niet meer weg te denken.

"EEN ROOIE!"

Anno '86 zijn het vooral vrome Christenen, dit Aspekt Van Het Geloof Belijdend, die Michiels' preek komen aanhoren. Op het immense orgel tokkelt nu een man die de zestigjarige leeftijd nadert. Maakte Jozef Berden 'carrière' of zoiets? Een vet kontrakt?

Nee, onbegrip geteisterd: Berden werd ontslagen. Voor Berden telde vooral het afscheid van 'zijn' orgel. Natuurlijk was het zijn orgel niet, de morele band ging anderszins zover dat alle veranderingswerken, onderhoudsbeurten e.d. op advies en onder toezicht van Berden hadden plaatsgegrepen. Een kerkorgel is nu eenmaal niet zomaar een muziekinstrument dat in één type bestaat waarvan dan meerdere exemplaren worden gefabriceerd. Op geen ander orgel kon Berden zijn gerenommeerde improvisaties brengen, zijn stijl was er a.h.w. mee vergroeid.

Berden's passie werd dus na drieënvijftig jaar met een doodsteek bedacht.

Eigenlijk had de nattigheid zich al enkele jaren voordien laten voelen.

Bij het overlijden van konservatorium-direkteur **Georges Maes** in 1975, kon slechts één figuur -op basis van de nodige diploma's- voor opvolging in aanmerking komen: Jozef Berden. Hoewel Berden -met feitelijk de Prijs van Rome op zak- eigenlijk van elk examen kon worden vrijgesteld, werd hem toch een directeursexamen afgenomen. Resultaat? **39 procent** en dit omdat Berden niet zo geschikt werd geacht als pedagoog - een clowneske opvoering...

Naar verluidt, waren het schepen **Felix** en burgemeester **Piers** van weleer die bezwaren maakten tegen de benoeming van een 'rooie', zoals dat heet(te). Niet de kwaliteiten waren van belang, wel de partijkaart, laat staan overtuiging. Had Berden dan enige politieke/religieuze ideeën die niet direkt strookten met die van de dominerende figuren binnen kerk- en gemeenteraad? (Alsof daar dan formeel enig bezwaar tegen kon worden gemaakt).

Nee, zoals de orgelist zelf zo vaak te kennen gaf, speelde hij zijn muziek voor iederéén en misschien wrong daar precies het schoentje.

"Wie niet voor ons is, is tegen ons", het devies is oud.

Organist Berden haalde het dus aanvanke-lijk niet als konservatorium-direkteur -ongenade bij het Oostends stadsbestuur- in 1978. Toen zijn Harelbeekse vervanger/voorganger er twee jaar later plots de brui aan gaf kon men onmogelijk nog naast Berden kijken als direkteur. Daarbij dient dan wel de niet onbelangrijke nuance gemaakt dat Joseph Berden na het slagen in een identiek directeursexamen) bij zijn aantreden als

DE ST. JOZEFS-KERKRAAD:

Het klinkt toch allemaal nogal geheimzinnig, die kerkfabrieken met hun kerkraden, samengesteld uit vooraanstaande heren uit de parochie. Daarom een overzicht op de leden van de St. Jozefs-kerkraad. Deze mensen zijn dus direkt verantwoordelijk voor het onrecht dat Joseph Berden werd aangedaan.

Willy Deswaef (ere-rechter aan de handelsrechtbank Oostende en voorzitter van de Oostendse Handelskamer, niet te verwarren met het Oostendse CVP-gemeenteraadslid), voorzitter van deze kerkraad, **L. Patrick**, (ere-leraar K.A. I Oostende), sekretaris, **G. Blanckaert** (vrederechter).

R. Roose (voormalig directeur-generaal op het departement van Cultuur onder Rikla De Backer en ex-studieperfekt K.A. Ieper), **E. Saelen** (ingenieur), schatbewaarder van de kerkfabriek, **A. Vandeveire** (handelaar bureelartikelen en voorzitter handelaarsbond A. Pieterslaan), **P. Cools** (tandarts), **P. Vlaemynck** (ex-CVP-gemeenteraadslid), **Dr. Melleputte**, chirurg.

Van rechtswege lid:

A. Michiels (pastoor St. Jozefskerk), **J. Goekint** (burgemeester Oostende).



v.l.n.r. P. Cools, dame, L. Patrick en kerkraad-voorzitter W. Deswaef.

konservatorium-direkteur op acht maanden van z'n pensioengerechtigde leeftijd was genaderd. Een die funktie bekledend, mocht Berden andermaal aan den lijve ondervinden in welke verhoudingen politiek en cultuur tot elkaar staan in dit Westvlaamse gat. Er was niet enkel een soort



Joseph Berden: 53 jaar lang titularis-organist in de St. Jozefskerk. Nu wil hij niet meer kerkelijk begraven worden.

'boycot' van diverse leerkrachten in het conservatorium, mevrouw Berden raakt maar niet uitgepraat over dat ene, zo frap-pante voorbeeld:

'Nam nu de zoon van schepen Makelberge die lessen volgde aan het muziekkonservatorium maar daarnaast ook aan motocross deed. Op de dag van z'n examen moest die ergens aan een sportwedstrijd meedoen, geloof ik. Eerst meldde z'n moeder hem ziek, wat al gauw een verzinzel bleek. Zoon-lief zei toen tóch z'n examen op de afgesproken dag te zullen komen afleggen. Welnu, temidden van iemand anders' examens kwam schepen Makelberge plotseling het klaslokaal binnengestormd met de eis dat zijn zoon het éérst z'n examen zou afleggen bij mijn man. De schepen gedroeg zich bijzonder arrogant, een echte vernedering was het... Weet je wat mevrouw Makelberge er toen nog uitflapte? Ze zei dat 'dit wel eens z'n gevolgen zou kunnen hebben voor mijn man...'

Inderdaad, die gevolgen zouden niet uitblijven.

GEPENSIONEERD

Beëindigde Berden zijn 'loopbaan' als conservatorium-direkteur (acht maanden) al dan niet met een slaak van verluchting, de eigenlijke ezelstamp kreeg de 65-jarige

man in de 'zijn' St. Jozefskerk toegediend. Het gebeurde in september '81. Als een donderslag bij heldere hemel, kreeg Berden tweemaal na een aangetekende brief en een deurwaardersexploot aan huis bezorgd: ontslagen wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, verplicht afgeven van de sleutels van het dok-saal, uitdrukkelijk verbod om nog op het orgel te spelen...

Een zware morele klap, maar het ergste zou nog volgen. Hoe zalvend en bewonderend figuren als pastoor **Aymar Michiels**, medepastoor **Paul Dehem** of kerkraad-sekretaris **Lucien Petrick** zich al die jaren ook hadden uitgelaten over Berdens werk aan het St. Jozef-orgel, van september '81 af kende hun haat en cynisme geen grenzen. Over cynisme gesproken, officieel luidde het dat Berden orgelist-af was wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Later viel bijvoorbeeld in het Parochieblad te lezen: 'Gevraagd voor de St. Petrus- en Pauluskerk te Oostende, kostverbediende en organist, **eventueel gepensioneerd**'. En nog: Berden diende 'plaats te ruimen voor jongere krachten'. Dat ging dan om een zekere **Léo Wirtz**, bij zijn aantreden als nieuwe organist op 1 oktober 1981, **vijfenvijftig** jaar oud en reeds tien jaar in dienst in de St. Jozefspa-

rochie, zij het in een andere functie.

Trouwens, het komt heel vaak voor dat de functie van organist door een gepensioneerde wordt ingenomen, in Mechelen tokkelt een 83-jarige op de klavieren van het orgel in de **St. Romboutskerk**. De man draagt er nog steeds de titel van organist-titularis.

Maar als het bereiken van die pensioengerechtigde leeftijd een lapreden was tot het ontslag van Berden, waar ging het dan werkelijk om?

Elders op deze pagina's brengen we U de precieze samenstelling van de St. Jozefskerk en valt het daar niet op, dan gebeurt dat bij het overlopen van de namen van het zgn. 'beschermcomité' van de St. Jozefsparochie: het gonst er gewoon van de Vlaams-nationalistische namen.

Maar niet enkel daar. Naast een kast van een kerkorgel en -voor enkele jaren- dito bespeler, beschikt de St. Jozefskerkgemeenschap over een kerkkoor. Daar koor staat onder leiding van **Eugene Franco**, bij de gemeenteraadsverkiezingen van '82 vierde op de lijst van het Vlaams Blok. Daarnaast blijkt ook Vlaams Blok-voorman **Jef Nagels** ten gepasten tijde een vinger in de pap te hebben in de St. Jozefsparochie. Hij was het trouwens die in 1980, aan de zijde van schepen **Makelberge** (CVP) binnen de Oostendse gemeenteraad en het schepencollege de hetze tegen Jozef Berden opstartte.

Daarnaast zijn er dan nog volop geruchten omtrent het oorlogsverleden van diverse prominenten van deze parochie, maar bij 'geruchten' willen we hier niet blijven stilstaan. Wel nog één voorbeeld: onderpastoor **Jan Hoornaert** is een vooraanstaand lid van de 'Vrienden van Zuid-Afrika'.

Het spreekt eigenlijk óf tot de verbeelding óf tot de heimwee naar de dertiger-jarigegedachtengang, maar een incident dat Berden in ongenade deed vallen bij de kerkraad bestond erin dat ie het had gewaagd (sic) n.a.v. 150 jaar België een bewerking van de eerste drie noten van de Brabazonne, '**Capriccio Belgica**' genaamd, ten beste te geven op een ruchtmakend recital in de Notre-Dame te Parijs. Met ruchtmakend doelen we op het overdonderende succes dat Berden toen bij onze Zuiderburen mocht oogsten. De St. Jozefsfurie had liever de **Vlaamse Leeuw** gehoord...

Cynisme en demagogie ten top: op 8 oktober '80, drie maanden vóór het ontslag van Joseph Berden, stuurt kerkraad-sekretaris Lucien Petrick een felicitatiebrief naar de organist om zijn recital te Parijs. Men ging zelfs nog verder. Hoewel Berden op rustpensioen werd gestuurd, liet de wet toe dat hij als kunstenaar en kerkbediende aan de slag kon blijven. Dit, mits een wederzijds akkoord (met de kerkfabriek dus) omtrent de loonvoorwaarden. Welnu, men stelde de man ooit voor te werken tegen ... 30.000 fr. bruto per jaar, of 2.500 fr. bruto per maand. Toen Berden dat weigerde -ja, wat dacht U?- hanteerde men het ijl, nietszeggende argument: 'We kunnen die man toch moeilijk de kerk laten dweilen zeker'.

Lees verder blz. 18

GEMIDDELD EEN DERDE VAN HET WETTELIJK VOORZIENE LOON

Hoever ging de St. Jozefs-kerkfabriek nu met het oplichten van organist Berden bij het uitbetalen van zijn loon?

Berden kon diploma's voorleggen als laureaat in het Lemmensinstituut te Mechelen (met Prijs van uitmuntendheid), behaalde de 1ste prijs harmonie (contrapunt en fuga van het Koninklijk Muziekkonservatorium te Brussel) en de 1ste prijs met grote onderscheiding orgel van datzelfde Koninklijk Muziekkonservatorium. Volgens ministeriële omzendbrief van 16 januari 1980 worden deze diploma's gelijkgesteld met het diploma van licentiaat van een universitaire inrichting.

Toen Berden in 1981 door de Kerkraad van St. Jozef verplicht werd ontslag te nemen - wat hij weigerde - en zodoende met rustpensioen gestuurd werd, stelde hij tot z'n onthutsing vast dat het berekende pensioen-uitkering een heel eind hoger lag dan het loon dat hem de laatste tientallen jaren was uitbetaald.

Na onderzoek bij de betrokken ministeries (tewerkstelling, arbeid, sociale verzorging e.d.) kwam Berden tot steeds ongelooflijker vaststellingen: de loonzwandel bedroeg, sedert 1962, om en bij de 10 miljoen frank!

Hieronder volgt een tabel van de loonberekening met opgave van de geleden verliezen en de nalatigheidsinteressen tot augustus '81 à 10 procent per jaar. Dit, enkel voor het ambt van organist. In de samenstelling van de brutowedde (laatste kolom) werd ook rekening gehouden met de vergoeding als zanger.

jaar	uitbetaald door kerkfabriek	wettelijke berekening	tekort uitbetaald	bedrag met inbegrip nalatigheidsintrest
1962	36.804	121.304	84.500	687.853
1963	36.804	124.517	87.717	590.116
1964	39.704	130.748	91.044	612.498
1965	40.509	136.372	95.863	586.289
1966	40.629	146.364	105.735	587.877
1967	45.129	153.102	107.973	545.746
1968	41.379	154.836	113.457	521.331
1969	41.379	155.445	114.066	476.482
1970	52.603	164.502	111.899	424.936
1971	58.889	173.403	114.514	395.333
1972	60.558	186.848	126.290	396.352
1973	65.802	200.725	134.923	384.951
1974	115.582	236.093	120.511	236.093
1975	121.582	335.690	214.108	504.855
1976	135.474	387.161	251.687	539.513
1977	157.108	420.153	263.045	512.600
1978	162.773	444.510	281.737	499.114
1979	167.359	464.690	297.331	478.855
1980	214.610	568.995	354.384	518.854
1981*	158.988	421.130	262.142	348.911
Totaal				9.925.041

(1/1 tot 31/8)

GEEN UNICUM?

Zoals al gezegd, volgde voor Jozef Berden het ergste nog. Eens was gebleken dat het menens was met het ontslag na een 53-jarige carrière, werd contact opgenomen met de pensioenkas. Al gauw bleek dat Berden gedurende jaren onder de wettelijk voorziene tarieven had gewerkt en dat - sterker - zijn loon zelden of nooit werd geïndexeerd. Een voorbeeld in januari '80 had Berden recht op 43.643 fr. bruto. Hij ontving voor die maand 16.711 fr. Natuurlijk was dit de maand waarop de onderbetaling zowat het duidelijkst merkbaar was omdat Berden er toen al een loopbaan van 52 jaar had opzitten en het wettelijk voorziene loon en het effectief uitgekeerde gedurende al die jaren steeds verder uit elkaar groeiden, (zie kader).

Alles samen werd Berden in zijn loopbaan voor **10 miljoen fr.** onderbetaald.

Het zou ook best kunnen dat net dóór die permanente onderbetaling de St. Jozefs-kerkraad van Berden afwou. Indien de loonzwandel aan het licht zou gekomen zijn terwijl Berden nog op 'zijn' orgel speelde, zou het schandaal pas echt grote proporties hebben aangenomen. Berden was immers niet zomaar een muzikant.

Eens de kaap van 65 overschreden, was de kans immers veel groter dat Berden het bedrag zou ontdekken.

Al bij al maakt dat nu weinig uit, maar binnen de parochie wordt wel al het mogelijke gedaan om de feiten een draai te geven. Zo wordt rondverteld dat Berden zelf z'n ontslag had genomen om op rust te kunnen gaan. Goedkope maar efficiënte roddel. Berden werd in de eerste plaats eruit gebonjourd omdat ie het had nagelaten de Vlaamse Leeuw te brengen in Parijs én z'n ambitie om konservatorium-direkteur te worden niet onder stoelen of banken had

gestoken. Hij had die functie overigens ook acht maanden lang nog mogen uitoefenen. Wat die permanente loonzwandel betreft, lijkt de zaak-Berden geen alleenstaand geval te zijn. Wél is het zo dat Berden nu eenmaal een naam was en zowat de laatste moet geweest zijn om - na z'n ophefmakend en nog steeds betwistbaar - ontslag-nog oor te hebben naar het zalvende gepreek van een pastoor. Dat heeft dan weer te maken met de omstandigheden waarin dat ontslag er kwam.

In de Hazegras-parochie daarentegen ou ex-organist **Albert Dewulf** in de moed der wanhoop een procedure opstarten tegen de bewuste kerkfabriek maar de man overleed moegetergd, vermoed en ziek voor de gerechtelijke papieren molen enige duidelijkheid kon brengen. Nochtans ging het hier om een identiek geval: de betrokkene startte aan een wedde die sowieso al een eind onder de wettelijk voorziene barema's lag en die wedde werd dan slechts sporadisch aan de index aangepast. Sterker: Berden en Dewulf werden allebei door dezelfde Paul Dehem uitbetaald.

Zet dit in contrast met de fortuinen die aan de kerkfabrieken worden uitgekeerd (om redenen die niemand kent) en de woede van iemand als Joseph Berden valt niet te beschrijven...



De positie van rechter Blackaert (rechts) maakt een eerlijk proces onmogelijk. Links: St. Jozef-schatbewaarder Saelen.

Zijn collega uit de Hazegras-kerk werd eer- vol, naar katholieke, ceremoniële gewoonten - vol lof dus - ten grave gedragen. Hij liet vijf kinderen na.

Binnen het bisdom is men echter vooral bezorgd om een mogelijk sneeuwbal-effect. Er zouden nog veel meer dergelijke zaken hangende zijn, elders in Vlaanderen.

Weldra komt de zaak Berden voor op de Arbeidsrechtbank te Oostende. Hoezeer kerkraad-voorzitter Willy Deswaef ook de organist trachtte te lijmen door het orgel als chantagemiddel te gebruiken (zie volgende blz.), hoe medelevend de man zich op een vroeger gehouden ontmoeting ook gedroeg, Berden is niet enkel z'n Geloof kwijt, maar ook z'n geloof in de vertegenwoordigers daarvan.

Het proces komt er en het wordt uitkijken naar de bokkesprongen die stellig zullen worden gemaakt. De impact van de Christelijke zuil op 's lands rechtspraak is gekend.

Pepijn